

דעת הלכה

יצא לאור ע"י בית ההוראה
"שערי הוראה"
נערך ע"י הרב יוסף
אייזנשטיין שליט"א מרבני
בית ההוראה מו"צ ומח"ס
דעת הלכה וש"ע השל"ה
לפי סדר דף היומי בהלכה

"קו הרבנים" מענה 24 שעות ביממה: 0732-122-122

גליון 71 וארא

זגים המחוברים לבגד, מטפחת תפורה או קשורה לבגד, תוויות מחיר או מכבסה, קמיע מומחה ואינו מומחה, רפואות סגוליות ולחשים אם יש דרכי אמורי, טלית מקופלת וסודר מקופל, מגבת או חליפה על הכתפיים

סימן שא סכ"ג

ויטלטלו. ואינו משוי כי כן היה הדרך לתופרם לבגד ובטל לו. ולפי זה בזמנינו שאין הדרך לחברם לבגד אינו בטל לו ואסור. ויש שהתירו כי אינו חשוב ובטל לבגד. (שו"ע סכ"ג, מ"ב ס"ק פד).

מטפחת קשורה

עה. מטפחת שקשורה אף מבעוד יום לכסות או לחגורה אסור לצאת בו כי אינו חוגר עצמו במטפחת. ואין היתר לעשות ממנו חגורה כי יש לו כבר חגורה ואסור בחגורה על חגורה. רק יחבר המטפחת לראש החגורה בעניבה ויהא כחגורה ארוכה ויחגור בו כשהולך ברחוב. ויש מפקפקים כי קשר שאינו של קימא לא מועיל לכן יקשרנו מערב שבת בקשר של קימא. (מ"ב ס"ק פד).

תפירה לחגורה

עו. אין מועיל לתפרו לחגורה כי אינו בטל אליו אלא אם תפרו בראש החגורה. (מ"ב ס"ק פה).

תוויות

עז. תוויות מחיר או פתקה של מכבסה המוצמדת לבגד מותר לצאת בזה. ולכתחילה יסיר תוויות ממכבסה בערב שבת ואם לא הסירן יוצאים בזה. (מנח"י ח"ג לו, רבבות אפרים ח"ו סי' ר בשם הגר"מ פיינשטיין, תשו' והנהגות ח"א רמ).

סעיף כד

עשבים שקושרים לרפואה

עה. יוצאים במיני עשבים שקושרים אותם בקשרים ותולים לרפואה, כי הם כקמיע מומחה, ותכשיט לחולה כמלבושיו. (שו"ע סכ"ד, מ"ב ס"ק פו).

סעיף כה

קמיע

עט. אין יוצאים בקמיע שאינו מומחה, ובמומחה יוצאים בו, והוא שמוציאו דרך מלבוש כי הוא תכשיט לחולה כמלבושיו, אבל לא יוציאו בידו ויעבירו ארבע אמות. (שו"ע סכ"ה, מ"ב ס"ק פח).

אדם מומחה לקמיע

פ. קמיע מומחה הוא, בין אם האדם הכותבו הוחזק למומחה, על ידי שריפא שלש בני אדם מחולי אחת בשלש אגרות שהיה כתוב בכולם לחש אחד, נתחזק שהוא מומחה לרפאות בלחש זה לכל אדם שיש להם

סעיף כג

זגים הארוגים בכסות

ע. הבנים יוצאים בזגין -פעמונים קטנים- הארוגים להם בבגדיהם, וללא חוששים שמא יפסק ויבוא לטלטלו, ואפילו בזגים של זהב העשוי לבני מלכים לא חששו שמא יחייכו ויבוא לטלטלו כיון שהוא ארוג. ומותר רק כשאין בהם ענבל ואינו משמיע קול. (שו"ע סכ"ג, מ"ב ס"ק עט).

זגים שאינם ארוגים

עא. אם אינם ארוגים אסור לצאת בהם, ואפילו קשורים לכסות, וכל שכן זוג שבצוארו, כי חוששים שיפסק מהכסות או מצוארו ויבוא לטלטלו, וכל שכן אם הם של זהב ויצחקו מהם להחזיקם בגאווה שאינו עשוי אלא לעשירים ויבואו לטלטלם בידים, ואפילו בנים קטנים שאינם עשירים חוששים שישמע אביהם שמחייכים עליהם ויטלטלם ארבע אמות ברשות הרבים. (שו"ע סכ"ג, מ"ב ס"ק פ). ובקטנים עשירים מסתפק הפרי מגדים אם אסרו משום שלא חילקו. (שעה"צ ס"ק צד).

ההיתר רק בדבר שדרכו

עב. לא התירו במחובר לבגד אלא בדבר שדרכו לחברם שם, כגון זוג בזמניהם שהוא נוי הבגד ולכן לא גזרו אטו שאינו ארוג לבגד, אבל אם חיבר דבר שאין דרכו אסור, כי גזרו מחובר אטו שאינו מחובר. ואפשר כשאין דרכו בכך אינו בטל לבגד והרי זה משוי וחייב חטאת. (שו"ע סכ"ג, מ"ב ס"ק פא-פב).

עיגולים שלובש מגזירת המלכות

עג. העגולים הירוקים שגזרה המלכות שכל יהודי ישא אחד מהם בכסותו, מותר לצאת בהם אף אם אינו תפור רק מחובר קצת, כי נחשב מלבוש שהדרך לצאת כך כל ימי השבוע, ולא חששו שיתבייש ויטלטלו כי אימת מלכות עליו, גם אין לחשוש שיפסק ויבוא לטלטלו כי אינו חשוב. (שו"ע סכ"ג, מ"ב ס"ק פג).

מטפחת תפורה לבגד

עד. מותר לצאת במטפחת שמקנחים בו האף אם מחובר מבעוד יום ותפור היטב לכסות, או שיהא תכוף בשתי תכיפות וכארוג יחד, ולכן לא חששו שיפסק

חולי זה, בין אם יכתבנו מחדש ובין באגרות הראשונות, אבל לא לשאר לחשים שלא הוחזק בהם. ולא אם יכתבוהו שאר בני אדם. (שו"ע סכ"ה, מ"ב ס"ק פט, צא).
ואם כתב שלשה לחשים אין האדם מומחה כי כל לחש ריפא לאדם אחד. (מ"ב ס"ק צ).

קמיע מומחה

פא. אם כתב לחש אחד באגרת אחת וריפא באותה איגרת שלש פעמים, נעשית קמיע זו מומחה שכל אדם מחולי זה שישא אותה יתרפא, אבל לא אם כתבו הלחש באיגרת אחרת ואף אם אותו אדם יכתוב אותה אינו מומחה. (שו"ע סכ"ה, מ"ב ס"ק פט, צג).

שיטת רש"י

פב. לרש"י אדם מומחה היינו אם נתן שלשה מיני קמיעים לשלשה בני אדם מחוליים אחרים נעשה האדם מומחה לכל. וקמיע מומחה אם לחש זה ריפא שלשה בני אדם מחולי אחד נעשה לחש זה מומחה לכל מי שיכתבנו. ויש לסמוך להקל במקום הצורך. (ביה"ל ד"ה בגוף).

אדם מומחה וקמיע מומחה

פג. אם כתב לחש אחד בשלש אגרות וכל אחת הועילה לשלשה אנשים או לאדם אחד שלשה פעמים, התמחה האדם ללחש זה בכל איגרת שיכתבנו, ויתמחו הקמיעות לכל אדם. והוא שבאו שתי ההמחאות יחד שכתב אגרת וריפא אחד שלש פעמים ואחר כך את השני ואת השלישי, אבל אם התמחה האדם קודם אף אם עשה קמיע וריפא שלש פעמים תולים באדם ולא בקמיע ואם הפסיד האדם המחאתו בטל גם הקמיע. (שו"ע סכ"ה, מ"ב ס"ק צו-צז).

ריפא אדם אחד

פד. אם כתב שלש קמיעים לאדם אחד וריפאו שלש פעמים אף שהם לחש אחד לא התמחה לא האדם ולא הקמיע. כי לא ריפא רק אדם אחד, ומזלו של החולה גורם, ולמג"א אף חולה אסור לנושאו כי הוא קמיע שאנו מומחה, ויש מפקפקים בזה. (שו"ע סכ"ה, מ"ב ס"ק צח-צט).

כתיבת קמיע מומחה בשבת

פה. יש שהתירו לכתוב בשבת קמיע מומחה לחולה שיש בו סכנה. ועל ידי נכרי יש להקל. (מנחת שבת על קיצושי"ע סי' פד ס"ק כט בשם מהרש"ם שהביא מברכי יוסף סק"ו שנחלקו הראשונים בזה). ויש שאסרו כי אין מותר רק רפואות על פי הטבע ולא רפואה סגולית, ומה שמותר לצאת בו כי אינו איסור כי נעשה כתכשיט. (אג"מ או"ח ח"ה סי' יח).

לשלוח בשבת איגרת לצדיק

פו. אין לשלוח אגרת בשבת לצדיק להתפלל על חולה שיש בו סכנה כי לא תמיד מתקבלות תפילותיו. (מנחת שבת שם, מנח"י ח"י סי' לא טז, שולחן שלמה ס"ק כג).

כל קמיע ולכל חולי

פז. מותר לצאת בקמיע מומחה בין אם הוא של כתב או של עיקרים שרשי סימנים, בין בחולה שיש בו סכנה

ובין שאין בו סכנה, ולא שנכפה כבר ותולהו לרפואה אלא אף אם לא אחזו חולי רק הוא ממשפחת נכפים ותולהו שלא יאחזנו מותר. וקושרו ומתירו רשות הרבים, ובלבד שלא יקשרנו בשיר או טבעת ויצא בו לרשות הרבים כי יאמרו שיוצא בו לתכשיט וזה אסור כי אינו תכשיט. (שו"ע סכ"ה, מ"ב ס"ק קב).

סעיף כו

נאמנות הרופא

פח. נאמן הרופא לומר על עצמו שהוא מומחה, ונאמן לומר על הקמיע שהוא מומחית כי אינו חשוד להכשיל. (שו"ע סכ"ו, מ"ב ס"ק קג).

סעיף כז

רפואה אין בו דרכי אמורי

פט. יוצאים בחגב ובשן של שועל ובמסמר הצלוב שבזמן הגמרא התמחו לרפואה כקמיע מומחה, בין בחול ובין בשבת כשתלוי עליו, וכן בכל דבר שהוא רפואה ואין בו משום דרכי אמורי. אבל כל מעשה שאין ניכר בו שהוא לרפואה אסור משום דרכי אמורי. (שו"ע סכ"ז, מ"ב ס"ק קד-קה).

לחש אם יש דרכי אמורי

צ. כל לחש אף אם עדיין לא התמחה ואין אנו יודעים שמרפא מותר בחול, כי יש לחשים שמרפאים ושמה גם זה ירפא וכניכר קצת, ואם התמחה מותר אף בשבת. ולא אסרו אלא באותם שבדקם ואינם מועילים. (שו"ע סכ"ז, מ"ב ס"ק קו).

קמיע שאינו מומחה אם יש דרכי אמורי

צא. יש מי שחשש בכל קמיע שאינו מומחה משום דרכי אמורי. והגר"א הקשה שמשמע במשנה שבחול יוצאים בו. ואם החולה יש בו חשש סכנה מותר לכל השיטות. (שו"ע סכ"ז, מ"ב ס"ק קז).

סעיף כח

מטבע כדי שלא ינגף ויתרפא

צב. מי שיש לו מכה בפיסת רגלו וקושר עליו מטבע שלא ינגף ברגלו וגם הוא מרפא מותר לצאת בו. ודוקא בקשר בסמרטוט שאינו חשוב אבל קשרו בדבר חשוב אסור לצאת בו בשבת. (שו"ע סכ"ח, מ"ב ס"ק קט).

דבר שאינו מרפא רק שלא ינגף

צג. אם הוא דבר שאינו מרפא רק קושר כדי שלא ינגף אסור. ולאליה רבה ועוד מותר. ועל כן אם חתך אצבעו בשבת וכורך חתיכת בגד עליו כדי שלא ישרט בבגדיו מותר לצאת בו, וטוב יותר שיכרוך בסמרטוט כי זה מותר לכל הדעות, כיון שאינו חשוב בטל לגבי מכה, וצריך לרחוץ קודם הדם שלא יצטבע. (מ"ב ס"ק קח).

סעיף כט

טלית מקופלת

צד. היוצא בטלית מקופלת על כתפיו שלאחר שנתנה על ראשו מגביה שוליה על כתפיו, וכל שכן אם הסירה מעל עצמו וקיפלה על כתפו חייב חטאת, שאין זה דרך מלבוש רק משוי. (שו"ע סכ"ט, מ"ב ס"ק קי-קי"א).

טלית שאינה מקופלת

צה. אם אינה מקופלת על כתפיו רק משולשלת ברחבה למטה מכתפיו מותר לצאת כיון שמתכסה כתפו וגופו אף שמתקצר למטה. ואף שאין מכסה רוב גופו, ויש מחמירים שיכסה רוב גופו. ומותר גם להתעטף בטליתו תחת הגלימא אף שמתקצר קצת מלמטה כיון שמעוטף עד למטה מכתפיו. ואף אם מניח צד ימין על כתפו של צד שמאל דדרך ללבשו כן. (שו"ע סכ"ט, מ"ב ס"ק קיב-קטו).

סעיף ל

טלית סביב הצואר

צו. מותר לצאת בטלית שסביב הצואר במדינות שנהגו ללכת כן בחול בבתיהם ודרך מלבוש הוא שם. ולגר"א היינו כששני צידיו מונח תחת הצואר אבל שוליה משולשל למטה. ורמ"א מוסיף אף כצד ימין מונח על כתף שמאל כי כן הדרך ללבשו. (שו"ע ס"ל, מ"ב ס"ק קטו).

סעיף לא

טלית שקצותיו מקופלים על ידו וכתפו

צז. היוצא מעוטף בטליתו ונטל שני הקצוות שלפני ולאחריו של צד ימין ושמאל וקיפלן והגביהן על ידו או על כתפיו כדי שלא יקרעו או יתלכלכו אסור. ואם קבצם להתנאות כמנהג המקום מותר. (שו"ע סל"א, מ"ב ס"ק קטו).

מלבוש שמגביה קצותיו

צח. מלבושים שלנו שלבוש בהם ומוציא ידיו מתוכה מותר לתפוס קצתם ביזו להגביהם שלא יתלכלכו שוליו בטיט או שלא יעכבוהו ללכת, כיון שנשאר עליו הבגד דרך מלבוש. ורק במגביה קצת, אבל לא יגביה הרבה לתתם תחת הזרוע כי נעשה כמרזב. ואף בבגד שאינו מוציא ידיו אם מגביה רק קצת מותר שעדיין דרך לבישה הוא. (שו"ע סל"א, מ"ב ס"ק קיז-קיח).

סעיף לב

מעות הצרורים בסדינו

צט. היוצא במעות הצרורים בסדינו חייב כי דרך הוצאה היא. וכן כשיוצא במעות הצרור לו בכיסו התחוב בבגדו. אבל בבית או תוך העירוב שאין איסור הוצאה מותר להתלבש בסדין כשצריך לו, וי"א רק אם ירא להניחו שלא יבואו לגזלו. ולגר"א צריך שיהיו מנוקבים, כדי שלא יהא הסדין בסיס למעות. ואם אינם צרורים רק המטבעות מנוקבים ואין עליהם שם מוקצה כי ראוי לתלותם בצואר בתו לתכשיט מותר. (שו"ע סל"ב, מ"ב ס"ק קיט-קכא).

סעיף לג

מעות התפורים בבגדו

ק. אסור לצאת בשבת במעות או בכסף וזהב התפורים בבגדו, ואינם בטלים לבגד כי הם חשובים, ואין חיוב חטאת כי אינו דרך הוצאה. ויש מתירים במקום פסידא שירא שיגזלו ממנו אם יניחם בבית וילך, כיון שאינו דרך הוצאה ואיסורו מדרבנן, וגם בזמן הזה

שאינו לנו רשות הרבים מהתורה הקילו במקום הפסד, כי אדם בהול על ממונו, ואם לא נתירו יבוא לעבור על איסור תורה, לחפור בקרקע ולהטמין. (שו"ע סל"ג, מ"ב ס"ק קכב-קכג).

להוציא המעות שלא כדרך הוצאה

קא. אם לא תפרם בבגדו מבעוד יום יכול להוציאם על ידי שינוי אחר שלא כדרך הוצאה, כגון שיניח המעות בין בגדו לבשרו או במנעלו, ולכתחילה טוב יותר לתפור בבגדו מבעוד יום. (מ"ב ס"ק קכג).

המנהג להקל כשצריך

קב. נהגו להקל בדין זה כשצריך לצאת, כגון שירא שאם ישב בביתו ירגישו שהוא שומר מעותיו, אבל אם יוכל לשבת בבית ולא לצאת, לא יצא חוץ לעירוב כשלבוש בבגד. ואם יוכל להניחם בבית יש להחמיר שלא ללבוש הבגד שמא יצא בו. (שו"ע סל"ג, מ"ב ס"ק קכד-קכו).

סעיף לד

סודר המקופל על כתפו

קג. יוצא אדם בסודר המקופל על כתפו, כי כן דרך לבישתו בחול, והיינו במקומות שדרך איזה אנשים ללכת כן לפעמים. והוא שיש בסודר כדי לחפות ראשו ורובו ונקרא מלבוש מותר אף כשמקפלו. ואינו כטלית שאסור במקופל. ואין צריך שתהא נימא כרוכה לו על אצבעו כדי שלא יפול. (שו"ע סל"ד, מ"ב ס"ק קכז-קכט).

סודר קצר

קד. אם הסודר קצר ואין בו כשיעור לחפות ראשו ורובו אסור לצאת בו אלא אם קשר שני ראשיו למטה מכתפיו זה עם זה והריחו כאבנט ומותר. (שו"ע סל"ד, מ"ב ס"ק קכט).

מגבת על הכתפיים

קה. לצאת במגבת המונחת על הכתפיים, אם גם ביום חול הדרך ללבוש המגבת על הצואר להגן מהקור מותר גם בשבת. ואם אין הדרך ללבוש כן והרואה חושב שנושא מגבת אסור. (שו"ע מהרש"ג ח"ב מח).

חליפה על הכתפיים

קו. לצאת בחליפה המונחת על כתפיו ואינו מכניס ידיו לשרוולים דעת החזו"א שמותר. (דינים והנהגות פי"ד ט, ארחות רבינו ח"א עמ' קלו). ויש לדון בכל מקום ומקום אם כך היא דרך לבישה שם. (חוט שני ח"ד פפ"ח ס"ק טז בשם החזו"א).

סעיף לה

לבדים הקשים

קז. לבדים הקשים אסור להביאם ברשות הרבים או בכרמלית כשהוא מעוטף בהם. שאין דרך מלבוש מלבדים הקשים וכמשאוי ואסור, ואף אם הם דקים אסור כיון שקשים. ואם אינם קשים הרבה מותר להביאם דרך עיטוף אפילו ברשות הרבים, ולרמב"ם רק אם הם דקים כבגדים. (שו"ע סל"ה, מ"ב ס"ק קל-קלא).